

■ RADU BOROIANU

Propuneri pentru un viitor colocviu

Explicînd regia ca pe o superioară organizare „interioară” a lumii de idei și sentimente vehiculate de autor, prin talentul și adevărea totală a interpretului-actor, nu putem să nu revenim la teoria triumfiulară a lui Meyerhold și să nu fim de acord că nici un împrumut din artele conexe nu va suplini perfecțiunea actoricească. Comparația dintre regizorul lucrînd cu actorii și șeful de orchestră dirijînd ni se pare, tuturor, oportună. Numai că nu realizăm că ea pune într-o lumină eiudată pe cei ce, și astăzi, aruncă „anatema” asupra unui „spectacol de regizor”, fără a îndrăzni, însă, a încredința tiparului formula „concert de dirijor”. În realitate, exceptînd exercițiile formale, neizbutite, spectacolele care au suscitat și vor suscita discuții conțin, de fapt, un proces complicat și îndelungat de căutări comune, ale tuturor realizatorilor lor, pentru o exprimare proprie, caracteristică, pentru o creație autentică.

Nu am să insist asupra modalităților, uneori, bizare de alcătuire a trupelor, de opțiune a absolvenților pentru un anume teatru, sau de colaborare întîmplătoare a regizorilor: socotesc asemenea discuții prea importante pentru a fi elucidată într-un singur articol. O propun, însă, dezbaterii colective, eventual, într-un viitor colocviu profesional.

Mă voi referi la unele nedumeriri iscate pe parcursul activității mele cu actorii; unii dintre ei pot fi, pe drept, bănuiați a fi desfașurat o muncă nu destul de aprofundată, în anii de descifrare a tainelor tehnicii actoricești. Spre stupefacția mea și a colegilor mei, întîlnim în generația tînără de actori cazuri de lipsă de disponibilitate și de impresivitate mai numeroase decît în generațiile mature; aceștia se bazează pe teoria că „talentul ajunge”, teorie ce-și găsește originea în principiul pedagogic „fă ca mine”! Camil Petrescu nota, în 1937: „Actorul pasionat și cald e prea mic de statură, ar fi ridicol lîngă actrița înaltă, iar cel înalt e mlădios ca un moșcov. Actrița de temperament este slabă și rolul cere «une belle femme»...” Adăugăm, de la noi, glasuri gîjuite și o dicțiune care va împune, probabil, și în teatru metoda dublajului, folosită în cinematografie (exceptînd cazurile cînd interpreții sînt și regizori).

Este evident că, prin aceste cîteva notații, fac un apel stăruitor la o mai atentă, profesională și științifică preocupare a catedrelor de arta actorului din cadrul Institutului de artă teatrală și cinematografică, privind expresivitatea corporală și vocală a studenților, preocupare menită să dea tot mai multe și mai bune rezultate, după recente reorganizări și cooptări în rîndul cadrelor didactice.

În sprijinul acestora, îmi permit să fac două propuneri; propuneri ce, de fapt, zac în vîrn sețar uitat al Institutului, de circa patru ani.

Prima propunere vizează înființarea unui curs de improvizație la catedrele mai sus amintite; acest curs ar putea avea la bază acele simple, dar atît de convențional-teatrale jocuri ale copiilor (Peter Brook le socotește capitale!), și care ar duce, în afara verbului, la o eliberare, la o lărgire a paletei de expresivitate a celor două componente de emisie tehnico-emoțională ale viitorului actor. Aceluiași subiect, eliberat de povara neputinței fizice, tehnice, i se poate oferi, apoi, studiul unei convenții sincractice, în colaborare cu catedrele de estetică și istorie a teatrului, pe tot parcursul celor patru ani, ca un antrenament zilnic, de neînlocuit.

O a doua propunere are în vedere încercarea de a personaliza căutările autohtone în domeniul limbajului teatral și s-ar înscrie, ca atare, în contextul mondial al cercetărilor cu privire la o artă teatrală purificată de împrumuturi nefericite. Ar urma ca, împreună cu Institutul de etnologie și dialectologie și cu Institutul de lingvistică, să se efectueze un studiu al originii vechilor noastre forme teatrale, populare, ale căror sensuri să fie descifrate și ale căror semne artistice și expresive să fie clarificate, pentru a deveni, apoi, material de lucru, practic, util. E vorba ca, în loc să împrumutăm, după ureche, experiențe ce nu-și găsească locul decît într-un alt spațiu cultural și social-filozofic, să căutăm și să descoperim, la noi înșine, forme specifice de exprimare. În spațiul de desfășurare a unui folclor puternic înclinat a se exprima în fața colectivității, apare de neînțeles rămînerea în urmă a cercetărilor în domeniul artelor de spectacol popular.

Nu știu dacă și în ce măsură propunerile mele vor fi îmbrățișate ca atare; apelul pe care-l fac își va găsi — sînt convins — ecou, în condițiile de azi, cînd dorința de afirmare a unei gîndiri revoluționare și o disponibilitate reală către nou sînt comune întregii noastre mișcări artistice. În aceste condiții, Institutul de artă teatrală și cinematografică este chemat a avea un rol sporit. ■